

Decorul decorativ

Un foarte tânăr regizor — Mircea Marin — care, apropiindu-se de capătul studiilor, își face cu aplicație ucenicia în fața publicului, a pus în scenă, într-o lectură destul de interesantă, Strigoii de Henrik Ibsen la Teatrul de Stat din Tîrgu-Mureș.

Cu seriozitate, cu preocuparea marcată de a sluji cât mai eficient spectacolul, au fost gândite și decorurile semnate de Mircea Matcaboji. În acest spirit, s-au căutat profunzimi suplimentare, amplificări ale locului de joc: înspre fundul scenei s-a imaginat un practicabil în trepte, ce urcă în pantă destul de lină și ajunge la o o ușă impozantă care, în diverse momente, se desfacea în două părți, trimițând astfel privirea departe, către o pînză de întineric dens.

Nesatisfăcuți parcă de dobîndirea acestor ample și destul de utile dimensiuni — înăuntrul cărora evoluau uneori, totuși pierdute, mai ales cîte două personaje din întreaga distribuție de cinci — regizorul și pictorul scenograf au mai acoperit și fosa, obținînd încă un spațiu de joc, cam parazită, aproape de loc folosit pe parcursul acțiunii.

În schimb, două oglinzi, care erau plantate în profunzimea scenei către cele două laterale și păreau aproape suspendate, amplificau în mod foarte inspirat locul de joc în lățime. Ele pregăteau încă dinafara scenei propriu-zise intrarea personajelor care, apăreau proiectate în culori topite de o lumină difuză, prelungind și ieșirea lor prin răsfrîngerea poetică, sugestivă pe suprafețele lucii.

Am zăbovit puțin asupra decorurilor realizate pentru Strigoii, fiindcă mi s-a părut că, în afara semnificației lor particulare, ele ilustrează clocvent, într-un cadru mai larg, atît legitimă tendință de modificare motivată a locului de joc tradițional, cît și nejustificata tentație de transformare obligatorie, chiar dacă numai ornamentală, a scenei obișnuite.

Decorul tînde, în general, să organizeze armonios spațiul scenic, să-l orchestreze, să-l subordoneze simfonismului reprezentației teatrale. El trebuie să creeze, să împlinească ambianța, atmosfera proprie desfășurării acțiunii, sugerînd, pe cît cu putință, și locurile, și timpurile acestei acțiuni.

Desigur că decorul, în prezentarea sa inițială, fără cortină sau după ridicarea cortinei, constituie numai o propunere de loc de joc. Această propunere își justifică dreptul la existență, la funcțiune deplină, numai atunci cînd

se completează cu actorul, cu acela care animă și motivează dispozitivul scenic. De aceea, în loc să considerăm, ca Gordon Craig, că actorul este numai „un element mobil al decorului”, preferăm întotdeauna răsturnarea raportului în sensul că decorul este un auxiliar imobil sau, mai exact, aparent imobil, al actorului, chiar dacă acest auxiliar rămîne extrem de prețios.

Incredințați că decorul există numai pentru actor și prin actor, se elimină prejudecata că dispozitivul scenic are menirea de a completa în mod rudimentar iluzia. Folosind analogiile simple de culori și linii cu drama. Menit să creeze ambianța, atmosfera și nu iluzia, decorul, care se sprijină pe actor, care intră în complicitate poetică cu el, trebuie premeditat nu pentru a „semăna” cu drama, ci pentru a o alimenta, pentru a o întreține. Astfel, el ajunge nu un însoțitor oarecare al dramei, ci un important interpret al ei.

În această înțelegere a lucrurilor, nu poate exista un raport direct proporțional între dimensiunea fizică a scenei și dimensiunea poziției tragice, între aglomerarea obiectelor în dispozitivul scenic și multitudinea semnificațiilor dramei. De aceea, de multe ori, spațiul cel mai complex este cel mai simplu, și aparenta neutralității decorului conduce la o amplă diversitate de sensuri. Dar și spațiul simplu devine complex și decorul neutru se transformă într-unul poliexpresiv prin intermediul actorului, care nu numai că însuflește dispozitivul scenic, ci, în mod practic, îl și construiește de multe ori în spectacol (chiar dacă nu în întregime, așa cum se întîmplă în teatrul asiatic tradițional).

În această optică, care pare singura legitimă, se ajunge la o situație de aparentă paradoxală: decorul este cu atît mai autentic, mai util, mai necesar, cu cît este mai puțin decorativ. Fiindcă, pe de o parte, caracterul simplu ilustrativ, pe de altă parte, cel ornamental, îi schilodesc valoarea funcțională, singura de natură să-i îndreptățască prezența în reprezentația teatrală.

Și cei care, lamentîndu-se în legătură cu organizarea uneori neestetice a spațiului înconjurător, pledează pentru un decor pur și simplu frumos, ca mijloc eficient împotriva poluării vizuale, greșesc. Greșesc grav împotriva teatrului care, istovit de ofensiva per-severentă a grațiilor duleege și a podobabelor de prisos, nu mai poate suporta boala necruțătoare a decorului decorativ.